

ło się spotkanie Ogólnopolskiej Sieci Uniwersytetów Ludowych, podczas którego przedstawiciele uniwersytetów ludowych sformułowali dyrektywy przyszłych działań w obszarze prac nad materiałem do Rządowego Programu Wsparcia Rozwoju Uniwersytetów Ludowych oraz planowanego wspólnego projektu związanego z rozwojem Ogólnopolskiej Sieci Uniwersytetów Ludowych do Programu Erasmus+.

Z uwagi na osobliwy charakter oraz niekonwencjonalną formułę I Polsko-Niemieckiego Seminarium Naukowego, które było nie tylko klasyczną konferencją, ale także platformą wymiany doświadczeń oraz dobrych praktyk z zakresu funkcjonowania uniwersytetów ludowych w Polsce oraz w Niemczech, konferencję tą można określić mianem kolejnego „szczebla” do „odrodzenia się” idei uniwersytetów ludowych w Polsce. Natomiast fakt, iż w seminarium czynnie uczestniczyli przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego świadczyć może o randze tych placówek dla świata polskiej polityki. Głos w debacie zabrał Dyrektor Departamentu Społeczeństwa Obywatelskiego Wojciech Kaczmarczyk, który w swoim wystąpieniu przedstawił propozycje rozwiązań i możliwości wsparcia uniwersytetów ludowych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego od 2018 roku.

Resumując należy zaznaczyć, że powyższe seminarium naukowe stało się ważnym wydarzeniem dla środowiska polskich uniwersytetów ludowych, a dzięki deklaracjom i zapewnieniom przedstawicieli Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego można przypuszczać, iż nadszedł taki moment w historii polskiej edukacji dorosłych, gdy można mówić (i pisać!) o renesansie uniwersytetów ludowych na gruncie polskim.

Angelika Felska

Konferencja EPAL: II Forum Edukacji Dorosłych, Warszawa, 21.11.2017 r.

Myślenie projektowe, umiejętność łatwego adaptowania się do zmian, zdolność efektywnego komunikowania się – to tylko niektóre z kompetencji przyszłości, jakie wskazali członkowie panelu dyskusyjnego, który zainaugurował II Forum Edukacji Dorosłych 21 listopada 2017 r. w Warszawie. W dyskusji wzięli udział: dr Paweł Poszytek – Dyrektor Generalny Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, Stanisław Drzażdżewski – Radca Generalny

Ministerstwa Edukacji Narodowej, Anna Świebocka-Nerkowska – Dyrektor Departamentu Usług Rozwojowych Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, dr hab. Hanna Solarczyk-Szwec, prof. UMK – Prezes Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego, Piotr Piasecki – Prezes Zarządu Polskiej Izby Firm Szkoleniowych, Kacper Nosarzewski z Polskiego Towarzystwa Studiów nad Przyszłością.

Wydarzenie objęte było honorowym patronatem Ministra Edukacji Narodowej oraz Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Do udziału w spotkaniu zaproszono trenerów, edukatorów oraz przedstawicieli świata nauki i instytucji rządowych. W ramach Forum 40 prelegentów zaprezentowało różnorodne zagadnienia w ramach kilku ścieżek tematycznych: „Uczenie się w miejscu pracy”, „Trenerzy trenerom”, „Nowe metody nauczania dorosłych”, „Wsparcie osoby uczącej się”.

Pierwsza ścieżka II Forum Edukacji Dorosłych zatytułowana „Uczenie się w miejscu pracy” skierowana była do przedstawicieli działów HR odpowiedzialnych za szkolenia pracowników, organizacji pracodawców oraz pracodawców prowadzących doskonalenie zawodowe swoich pracowników. Podczas wykładów i paneli dyskusyjnych słuchacze mogli dowiedzieć się między innymi, czym jest kapitał ludzki, jak nim odpowiednio zarządzać (kupić? pozyskać? a może wykształcić?), jakie kompetencje pracowników są pożądane w dzisiejszym świecie, czym jest talentomania oraz kim jest pracownik wiedzy. Podczas dyskusji w ramach panelu „Jak mądrze zarządzać talentami, aby pobudzić zaangażowanie, a nie bunt pracowników?”, poruszono takie kwestie jak: programy zarządzania talentami, coraz częstsza rotacja pracowników oraz kwestię samodoskonalenia. Na tej sesji uczestnicy dowiedzieli się, że osoby obecnie wchodzące na rynek pracy mogą nawet 30 razy zmienić pracodawcę w czasie swojej aktywności zawodowej, a 40% z nas chciałoby zastąpić swojego szefa na jego stanowisku. W ramach ścieżki poruszono również temat mentoringu jako metody uczenia się w miejscu pracy na przykładzie projektu Early Warning Europe realizowanego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości. Na zakończenie podjęto próbę „odczarowania” ewaluacji. Ostatnie wystąpienie w tej ścieżce zakończone zostało pozytywną myślą, że ewaluacja to nie kara tylko motywacja do rozwoju!

Ścieżkę trenerską w ramach II Forum Edukacji Dorosłych rozpoczęła refleksja nad koncepcjami andragogicznymi wykorzystywanymi w projektowaniu szkoleń i alternatywnymi wobec modelu Kolba. Odchodząc od nieco przestarzałego i przerysowanego podziału na model pedagogiczny i andragogiczny przedstawiono zebranych zasadnicze różnice między uczeniem się dzieci i dorosłych, wskazując, że dzięki świadomości specyfiki uczenia się

dorosłych, można organizować proces szkoleniowy niekoniecznie w oparciu o pełną wybraną koncepcję, lecz stosować różne narzędzia zaczerpnięte z wybranych teorii. Podczas kolejnych wystąpień na warsztat trafił proces grupowy. Po wprowadzeniu w problematykę, uczestnicy spotkania zostali zaproszeni do dyskusji. Czy warto pracować na procesie, czy raczej skuteczniej bazować na modelu trenera – autorytarnego szefa? Czy są rodzaje szkoleń, gdzie proces grupowy można pominąć? Czy szczerowość na szkoleniach się opłaca? To tylko niektóre z wątpliwości, które ujawniły się podczas swobodnej wymiany myśli. Kolejne wystąpienie było zachętą do spojrzenia na błąd jak na sojusznika w rozwoju i dowodem na to, że nie ma sukcesu bez porażki po drodze. Panel dyskusyjny zamykający ścieżkę dotyczył rozwoju trenera jako osoby uczącej się widzianego z różnych perspektyw: doświadczonej superwizorki, trenera z dorobkiem, osoby współtworzącej od lat program szkoły trenerskiej i tegorocznej jej absolwentki. Oprócz ciągłego podnoszenia wiedzy merytorycznej i doskonalenia warsztatu trenerskiego w doświadczeniu szkoleniowym, każdy z panelistów podkreślał, jak ważna w rozwoju trenera jest troska o własny rozwój osobisty i społeczny. Bez rozwijania uważności i samoświadomości trudno jest trenerowi pracować z grupą, a w szczególności budować relacje i rozpoznawać potrzeby uczestników szkoleń.

Ścieżka III – „Nowe metody nauczania dorosłych” – cieszyła się największym zainteresowaniem uczestników. Można było w jej ramach dowiedzieć się przede wszystkim o możliwościach wykorzystania nowych technologii w pracy edukacyjnej z dorosłymi, ale był też czas na bliższe poznanie metody *design thinking* i włączenie się w dyskusję na temat społeczności uczących się. Ścieżka została objęta patronatem medialnym dwumiesięcznika „e-mentor”.

Na początek zaprezentowane zostały praktyczne wskazówki dotyczące e-learningu. Kluczowym przesłaniem tego wystąpienia było zwrócenie uwagi na potrzebę projektowania szkoleń e-learningowych. Istotne jest również postawienie na sprawdzone metody i narzędzia (których przykłady zostały przedstawione w prezentacji) i mierzenie wpływu. Przy projektowaniu szkolenia warto sięgnąć do modelu ADDIE, który pomaga organizować pracę i rozkładać ją na niezbędne etapy.

Wątek edukacji opartej na wykorzystaniu nowych technologii był kontynuowany w kolejnej prezentacji – „Budowanie współpracy i zaangażowania online”. Pani dr Maria Zając zwróciła uwagę na to, że technologia powinna być traktowana jedynie jako narzędzie do realizowania celów edukacyjnych i musi zawsze czemuś służyć. Aby jak najlepiej odpowiedzieć na

oczekiwania uczących się dorosłych, warto sięgać do bardzo różnorodnych narzędzi, jakie współcześnie są powszechnie dostępne. Narzędzia do tworzenia infografik, map myśli, alternatywy dla klasycznych prezentacji, TED Talks – to tylko niektóre przykłady do wykorzystania w procesie uczenia się dorosłych – więcej można znaleźć w prezentacji z tej sesji. Jak podsumowała swoje wystąpienie prelegentka: „Możliwości jest bardzo dużo... ale najważniejszy jest pomysł”.

Kolejne wystąpienie dotyczyło trendów w nauczaniu języków obcych. Tu znowu z pomocą przychodzi przede wszystkim nowe technologie. Blogi, podcasty, platformy e-learningowe to tylko wybrane spośród omawianych narzędzi. Nie mogą one jednak przesłaniać tego, co najważniejsze w procesie uczenia się, czyli zorientowania na ucznia i wspierania go w samodzielnej aktywnej nauce.

W ramach ścieżki znalazło się także miejsce na dyskusję dotyczącą społeczności uczących się. Uczestnicy panelu, dzieląc się swoimi doświadczeniami w tym obszarze, poruszali tematy, które mogły zainteresować zarówno doświadczonych członków społeczności uczących się, jak również te osoby, które nie mają jeszcze obeznania w temacie. Jak stworzyć grupę i skąd wziąć pomysły? Czy jest sens powielać cudze pomysły? Jak ustalać zasady funkcjonowania społeczności? To tylko niektóre problemy, które były przedmiotem debaty. Po dyskusji zostały zaprezentowane możliwości, jakie daje w szkoleniach wirtualna i rozszerzona rzeczywistość. Ich zastosowanie pozwala przede wszystkim na znaczne obniżenie kosztów szkoleń, które w realnych warunkach wymagałyby bardzo dużych nakładów, oraz na szybkie wdrożenie nowych pracowników do pracy. Podczas wystąpienia szerzej zaprezentowano przykład zastosowania omówionych technik w szkoleniu przyszłych prawników – grę edukacyjną „Oględziny miejsca zbrodni” stworzoną z myślą o studentach Akademii Leona Koźmińskiego.

Na koniec została zaprezentowana metoda twórczego rozwiązywania problemów – *design thinking*, która z powodzeniem może być stosowana w edukacji dorosłych. Kluczowe hasła związane z tą metodą to: koncentracja na użytkowniku i jego potrzebach, interdyscyplinarne podejście oraz odwaga w tworzeniu pomysłów i eksperymentowaniu.

Czwarta ścieżkę „Wsparcie osoby uczącej się” otworzył panel dyskusyjny „Jak wspierać dorosłych w uczeniu się – doświadczenia realizatorów projektów w programie Erasmus+ Edukacja dorosłych”. W jego trakcie przedstawiono osiągnięcia działalności Ekologicznego Uniwersytetu Ludowego w edukacji dorosłych, dyskutowano o tzw. dualnym systemie nauczania dorosłych (*learning by doing*), pokazano znaczenie nowych technologii w pracy

z osobami niepełnosprawnymi, przedstawiono zastosowanie neurobiologii mózgu i przydatność sztuki opowieści jako techniki przydatnej w edukacji dorosłych (tzw. *applied storytelling*) a także zaprezentowano efekty programu „Szkoła @ktywnego Seniora”. Panel podsumował Stanisław Drzażdżewski, Radca Generalny Ministerstwa Edukacji Narodowej, który wskazał na nieustanny rozwój edukacji dorosłych i podkreślił przydatność prowadzenia przez różne podmioty i organizacje edukacyjnych projektów współpracy międzynarodowej.

Podczas kolejnych sesji przedstawiono najważniejsze kwestie związane z doradztwem zawodowym dla osób dorosłych oraz zaprezentowano dokumenty wchodzące w skład Portfolio Europass. Następnie odbył się inspirujący panel dyskusyjny „Co nam daje kultura? Edukacyjny potencjał działań kulturowych”, w ramach którego wystąpili przedstawiciele z Muzeum Narodowego w Warszawie, Centrum Kultury ZAMEK z Poznania, Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina oraz Teatru Rampa w Warszawie. Paneliści opowiedzieli o znaczeniu kultury w edukacji dorosłych oraz dopasowaniu oferty instytucji kultury do potrzeb osób dorosłych, a także o szeroko rozumianej edukacji kulturowej. Ostatnia sesja w ramach ścieżki IV poświęcona była przykładom dobrych praktyk w edukacji osób starszych z obszaru technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

W przerwie między wystąpieniami uczestnicy Forum mieli okazję nauczyć się krótkich komunikatów w języku migowym, zapoznać z pomocami wizualnymi wykorzystywanymi w pracy trenerskiej, zobaczyć zastosowanie technologii wirtualnej rzeczywistości w edukacji, a także przetestować pomoce naukowe używane w pracy z dorosłymi.

Forum to ważny dzień dla wszystkich, dla których obszar edukacji dorosłych jest bliski i ważny. W Polsce odsetek osób dorosłych korzystających z edukacji wynosi niespełna 4%. Unia Europejska dąży do tego, by w każdym z krajów członkowskich wskaźnik ten sięgał 15%. Dla Polski to wyzwanie. Forum zorganizowane przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji oraz działające w jej ramach Krajowe Biuro EPALÉ ma pomóc w osiągnięciu tych ambitnych celów.

*Marzena Indra, Jakub Kozłowski, Agata Poczman, Karolina Milczarek,
Wojciech Zawadzki
Redakcja: Iwona Buks*